İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ

DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ

WORKING PAPER SERIES

Tartışma Metinleri

WPS NO/ 04 / 2015-06

EKONOMİK İSTİHBARAT MODELLERİ VE TÜRKİYE İÇİN ÖNERİ

Rabia YÜCELİK*

---

*İstanbul Ticaret Üniversitesi Ticari Diplomasi Yüksek Lisans Öğrencisi, İletişim: rabiayucelik@gmail.com. Bu makale tez danışmanı ile birlikte yapılmıştır.

Ekonomik İstihbarat Modelleri ve Türkiye için Öneri

Özet

Çalışmada özellikle soğuk savaşın ardından, gelişmiş ülkelerin ekonomik istihbarata verdikleri önemin artması neticesinde oluşturdukları ekonomik istihbarat modelleri analiz edilmiştir. Bu modeller oluşturulurken kamu kurumları ve özel sektörün yeri, ekonomik istihbarat aktörleri, tüm bu aktörlerin payı, rolü, birbirleri ile gerçekleştirilecek bilgi akışı ve yönü, istihbarat mı yoksa karşı istihbarat mı yapılacağına dair tekniklerin belirlendiği ancak dönemin ihtiyaçlarına göre sürekli geliştirildiği görülmüştür. Gelişmiş ülkelerin ekonomik istihbaratı neden milli güvenlik seviyesinde ele aldıkları ve bununla birlikte tartışılagelen ekonomik güvenlik kavramı ve ülkeler için önemi analiz edilmeye çalışılmıştır. Yükselen piyasa ekonomilerinden biri olan Türkiye'nin, bu bağlamda örnek model olarak ekonomik güce sahip bu ülkelerin ekonomik istihbarat yapılarını incelemesi gerekli görülmüştür. Bu bilgiler ışığında ekonomik istihbaratın Türkiye'deki mevcut yeri analiz edilmiş ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: ekonomik istihbarat, ekonomik istihbarat modeli

Abstract

Economic intelligence models and importance that formed by developed countries soon after end of cold war is analysed on this thesis. It is identified that while founding economic intelligence models, importance of public institutions and private sectors, economic intelligence actors, methods of information sharing and information channels between those groups were defined clearly. The reason of considering economic intelligence as a level of national security and economic security notion and its significance for those developed countries were analysed. It was necessary from Turkey's side as an emerging market economy to investigate models of developed countries that have a strength ties with. The place and current status of economic intelligence within Turkey was investigated and some suggestions were offered.

Key words: economic intelligence, economic intelligence model

Ekonomik İstihbarat Modelleri ve Türkiye için Öneri

Giriş

Soğuk savaşın sona ermesinin ardından ülkeler arasında ideolojik veya askeri üstünlük yarışından çok, ekonomik rekabetin yarattığı üstünlük mücadelesi baş göstermiştir. Bu durum, politika yapıcıların ülkelerindeki istihbarat servislerinin fonksiyonunu gözden geçirmelerine ve yeniden yapılandırmalarına yol açmıştır. Çalışmada üzerinde durulacak ve detaylıca incelenecek olan ekonomik istihbarat modeli oluşturulurken kamu kurumları, özel sektör, üniversite ve sivil toplum örgütlerinin payı, rolü, birbirleri ile gerçekleştirilecek bilgi akışı ve yönü, istihbarat mı yoksa karşı istihbarat mı yapılacağına dair teknikler incelenmiştir. Bu bağlamda gelişmiş ülkelerin ekonomik istihbarat modelleri, ekonomik istihbaratın bilgi teknolojisi ile olan bağları, Türkiye'nin ekonomik istihbarat alanındaki mevcut durumu tespit edilmeye çalışılmıştır. Gelişmekte olan ülke grubunda yer alan Türkiye'nin bu bağlamda örnek model olarak ekonomik güce sahip bu ülkelerin istihbarat yapılarını incelemesi gerekli görülmüştür.

1. Literatür

Türkçe'de "istihbarat" olarak kullandığımız kelimenin karşılığı haber alma olup, Arapça kökenlidir. Batı dillerinde "istihbarat" kelimesi, intelligence kelimesi ile kullanılır ve zekâ, akıl, bilgi anlamlarına gelmektedir. (ABD'de CIA- Central Intelligence Agency, Merkezi Haber Alma Teşkilatı; İngiltere'de MI- Military Intelligence, Askeri İstihbarat)[1].

Çalışmanın konusu olan ekonomik istihbarat tanımı ise çok çeşitli olmakla birlikte Besson ve Possion'a göre ekonomik istihbarat, ihtiyaç duyulan stratejik bilgilerin toplanması, tasnif edilmesi, saklanması, onaylanması, analiz edilmesinin yine ihtiyacı olan kişilerce koordine edilmesidir.[2] Ekonomik istihbaratta bilgiler legal yollardan toplanmaktadır ve açık bir süreçtir. İstihbaratı toplayan kuruma doğru, uzun soluklu ve zamanında karar alabilmeleri için gerekli ekonomik bilgiyi sağlamak üzere kurgulanmıştır. Eİ (Ekonomik İstihbarat) faaliyetleri milli güvenlik ve çıkarları etkileyecek konular üzerine odaklanmaktadır. Daha çok makroekonomik veriler ve ekonomik analizler oluşturulmaktadır.

---

[1] Kemal Girgin, **Uluslararası İlişkiler Modern İstihbarat Ve Türkiye**, İstanbul: Okumuş Adam Yayınevi, 2003, s.123

[2] Mihai Florin, Towards a New Approach of the Economic Intelligence Process: Basic Concepts, Analysis, Methods and Informational Tools

Samuel Porteus, ekonomik istihbaratı milli ekonomik güvenlik penceresinden yorumlamaktadır. Ona göre ekonomik istihbarat teknolojik veri, finansal, ticari ve hükümet bilgilerini içeren, yabancı çıkar grupları tarafından toplanan ve bu grupların kendi ülkelerinin göreceli verimliliklerine veya rekabetçi konumlarına doğrudan ya da dolaylı olarak destek sağlayabilecek politik ya da ticari ekonomi bilgisinin edinilmesidir.[3] Bu tanımda ekonomik başarı için önemli olan verimliliğe ve rekabetçi konumu korumaya yönelik destek vurgulanmıştır.

2. Data ve Metodoloji

Çalışmada yöntem olarak basılı yayınlar, raporlar, kütüphane veri tabanları ve internet gibi açık kaynaklardan faydalanılmıştır. Milli ekonomik istihbarat sisteminin fonksiyonel sınıflandırması temelinde, seçilmiş ülkelerin milli ekonomik istihbarat sistemleri sunulmuştur.

3. Ekonomik İstihbarat Modelleri

Ekonomik istihbarat, önceleri rekabetçi stratejiler oluşturmaları için Amerikalı ve İngiliz girişimciler tarafından tekniklerin ve metotların kurgulandığı bir nevi rekabetçi istihbarat konseptleri olarak da tanımlanmıştır. Ancak devletlerin varlığını koruyabilmelerinde önemli bir yeri olan ekonomik güce sahip olmalarını ve elinde tutmalarını sağlayacağı düşünülen ekonomik istihbarata verilen önem nedeniyle, zaman içerisinde devletler tarafından da uygulanmaya başlanan konseptler halini almıştır.[4] Ekonomik istihbarat sistemindeki aktörler arasında hükümet, parlamento, istihbarat teşkilatı, ekonomi ajansları, devlet birimleri, ticaret odaları gibi ekonomi temelli sivil toplum kuruluşları, yabancı ekonomik oyuncular, enstitüler, akademik çevre ve özel sektör kuruluşları sayılabilmektedir. Potter'e göre ekonomik istihbarat modelinde ekonomik oyuncuların birbirleri ile olan ilişki seviyeleri ve faaliyetleri Tablo 1'de verilmiştir[5]:

[3] Valentyn Levytskyi, "Economic Intelligence of the Modern State", (Monterey California, Naval Postgraduate, Yayınlanmamış Doktora Tezi), California, 2001, s.37

[4] Philippe Clerc, "Economic Intelligence", Chapter 22, France (Çevrimiçi) http://www.unesco.org/webworld/wirerpt/wirenglish/chap22.pdf (Erişim Tarihi: 26.09.2014)

[5] Evan H. Potter, **Economic Intelligence and National Security**, Carleton University Press, 1998, Political Science

Tablo 1. Milli Ekonomik İstihbarat Sisteminin Fonksiyonel Sınıflandırması

1	Çoğunlukla örtülü operasyon araçları ile ekonomik istihbarat toplamaya yönelik agresif küresel çapta program
2	Önemli derecede örtülü operasyon araçları dahilinde ekonomik istihbarat toplamaya yönelik agresif küresel çapta program
3	Ekonomik espiyonaj* faaliyetlerini önlemeye odaklı ekonomik istihbarat toplamaya yönelik daha çok savunmacı biçimde küresel çapta program
4	Kamu, özel sektör ve ekonomik istihbarat üreten tarafların yüksek seviyede işbirliği
5	Kamu sektörü ve ekonomik istihbarat üreten tarafların orta seviyede işbirliği
6	Kamu sektörü ve ekonomik istihbarat üreten tarafların düşük seviyede işbirliği
7	Ekonomik istihbarat için aktif, yerli, özel sektör piyasaları
8	Ekonomik istihbarat için aktif, yüksek seviyede yabancı kontrolünün olduğu özel sektör piyasaları
9	İşletmeler seviyesinde ekonomik istihbaratın önemi konusunda yüksek seviyede farkındalık
10	İşletmeler seviyesinde ekonomik istihbaratın önemi konusunda düşük seviyede farkındalık

Kaynak: Evan H. Potter, **Economic Intelligence and National Security**, 1998,s.54

İstihbarat sistemindeki fonksiyonel sınıflandırma yoluyla EİS (Ekonomik İstihbarat Sistemi) üzerine model kurmak mümkündür. EİS analizlerini geliştirir, modelde gerekli görüldüğünde yeniden yapılanma oluşturur, yine gerekli durumlarda belirli bir ülkeye veya organizasyona karşı stratejiler oluşturulmasına katkı sağlar. Tablo 2'de bahsi geçen ülkelerin ekonomik istihbarat modelleri üzerine Potter' in yapmış olduğu analizler, bir önceki değerlendirme kriterleri baz alınarak sunulmuştur[6]:

*Ekonomik espiyonaj sadece finansal ya da yönetsel ekonomik verilerle değil, teknoloji, yeni ürünler, mühendislik ve yeni endüstriyel materyaller konularıyla da ilgilidir ve bu bilgilerin yabancı hükümetler veya onların yönettiği çevreler tarafından gizlice ve illegal biçimde elde edilmesiyle yapılmaktadır.

[6] Potter, a.g.e., s.54

Tablo 2. Milli Ekonomik İstihbarat Sistemi Karşılaştırması

Ülke	Kamu/Özel Kurumlar	Odaklanma
Fransa	Finans Bakanlığı diğer hükümet birimleri için de çalışarak üst-bakanlık niteliğindedir.	2,5,8,10
Birleşik Krallık	Ticaret ve Sanayi bakanlığı çok önemli rol oynar.	1,5,7,9
Almanya	Özel sektör ticaret odaları vasıtasıyla, EİS' in merkezindedir.	2,4,7,9
Japonya	Kolektif kültür önemli, özellikle devlet bakanlıkları ile holdingleri birleştiricidir.	1,4,7,9

Kaynak: Evan H. Potter, **Economic Intelligence and National Security**, 1998,s.54

Tabloda ülkelerin ekonomik istihbarat sistemindeki en etkili Eİ aktörleri ve odaklanma seviyeleri sunulmuştur. Bu sayede ülkelerin Eİ sistemleri çözümlenebilmektedir.

Fransa Ekonomik İstihbarat Sistemi

Fransa, ekonomik istihbarat konusunu milli öncelik düzeyine çıkarmış ve 1992-1994 yılları arasında Ekonomik İstihbarat ve Kurumsal Strateji (Commissariat Général du Plan) konulu toplantılarda birçok uzmanın çalışmaları yayımlanmıştır.[7] 1995 yılında Fransa otoriteleri bir kararname ile Fransız ekonomik istihbarat sisteminin özünü oluşturacak olan Rekabet ve Ekonomik Güvenlik Komitesi kurmuştur. Bu atılım, açık ve net biçimi ve sahip olduğu ortak öncelikleri sayesinde pratikte karşılığı olan aşağıdaki gibi eylem planları sunmuştur:

- Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin ihtiyaçlarına sürekli dikkat edilmesi, bilginin kendilerine açık tutulması, gerekli durumlardan kamu kaynaklarında veri toplama ve işleme kurumlarına yönlendirilmesi.

- Koordinasyon ve bilgi değişim ağı oluşabilmesi amacıyla ekonomik istihbarat konularında kamu ve özel sektör yetkilileri arasında etkileşimin desteklenmesi.

- Ekonomik istihbarat yaklaşımının yaygınlaştırılmasını sağlayacak uygulayıcı bir grup geliştirilmesi. Bu bağlamda üniversitelerde ve işletme bölümlerinde bu alanda dersler

[7] Clerc, a.g.e., s.313

verilmektedir. Ayrıca küçük ve orta ölçekli işletmelere bu alanda farkındalık ve eğitim programları sunulmaktadır. Bunlardan ilki 1995 yılında 300 şirketi kapsayan ve bir yıl süren bir eğitimle sağlanmıştır.

Fransa teknolojik gelişmelere verdiği öncelik sayesinde ve uluslararası ticaret yoluyla milli ekonomisini destekleyen bir EİS'e sahiptir. Devlet, hemen hemen tüm istihbarat faaliyetlerini kontrol etmektedir.

Almanya Ekonomik İstihbarat Sistemi

Japon sistemine benzer şekilde Alman ekonomisi de tüm büyük ekonomik aktörler tarafından kabul görmüş ortak milli stratejik amaçlar doğrultusunda inşa edilmiştir. Holdingler ekonomik istihbarat yönetimini üstlenerek devletin rolünü almışlardır. Hem devletin ekonomik faaliyetlerinde hem de ekonomik istihbarat faaliyetlerinde özel sektörün yüksek seviyede katılımı Alman EİS' in temel özelliğidir. Ticaret odaları ekonomik bilgi toplama ve dağıtma konusunda merkezi konumdadır. Ticaret odaları kadar yerel ölçekte de sektörel odalar oldukça etkindir ve özel sektör temsilcileri bu sayede yerel, bölgesel ve federal ölçekte ekonomik istihbarat sistemini oluşturan siyasi kararlarda ve politikalarda etkili olmaktadırlar.

1980'lerden itibaren Alman iş dünyası tarafından fonlanan özel vakıflar ile Alman EIC* (European International Contractors- Avrupa Uluslararası Müteahhitler Birliği) arasında bilgi ve personel transferi de yapılmıştır. Alman iş adamları dış ekonomik istihbarat toplamaya çok önem vermişlerdir. Bunun için BND'nin (Bundesnachrichtendienst, Federal İstihbarat), BKA'nın (Bundeskriminalamt, Emniyet Teşkilatı) ve dış istihbarat servisinin en üst düzey yetkililerini işe almışlardır.[8]

Japon Ekonomik İstihbarat Sistemi

* Avrupa Uluslararası Müteahhitler Birliği (EIC); 1970 yılında kurulmuş olup, uluslararası inşaat faaliyetleri ile ilgili konularda Avrupa inşaat sanayiinin çıkarlarını temsil eden, bu görevi en iyi şekilde yerine getirebilmek için, inşaat alanında faaliyet gösteren ulusal ve uluslararası kurumlar ile işbirliği yapan bir meslek kuruluşudur. Türkiye Müteahhitler Birliği 2002 yılından bu yana EIC' in tam üyesidir. EIC' in önemli işlevlerinden biri de, çatısı altındaki ulusal meslek kuruluşlarına deneyimlerini paylaşmaları ve fikir alışverişinde bulunmaları için gerekli platformları sunmaktır. Meslek kuruluşlarının yapması gereken ise bu platformlarda oluşan fikir ve ürünleri üyeleri ile paylaşmaktır.

[8] Potter, a.g.e., s.62

Japon EİS'i, bilgiyi kalkınmada bir kaldıraç olarak kullanan ilk sanayileşmiş ülkelerin başında sayılmaktadır. Anglosakson ülkelerinden farklı olarak Japonya bilgiyi bireysel kaynaktan ziyade kolektif kaynak haline getirmiştir. Ekonomik istihbarat stratejisi saldırgan yapıdadır. Bilgi, yoğun bir biçimde saldırgan bir endüstriyel kalkınma politikasına hizmet etmiştir. Geçen yüzyıldan itibaren rakip ülkeler tarafından oluşturulmuş bilgiye erişimleri, Japon sistemine rehberlik etmiştir.[9] Bununla birlikte gizlilik ise yüksek önem taşımakta ve ülke için stratejik önemi olduğu düşünülen unsurların açık ve net biçimde tanımlaması yapılmaktadır.

Ekonomik başarılarında ve ekonomik istihbarat sisteminde Japon kültürünün etkileri oldukça büyüktür. Bir sanayi kuruluşu mali sıkıntılar içinde olduğunda onu ayakta tutmak için diğer şirketlerin desteği kendini göstermektedir. Bunu sağlayan Japon 'keiretsu'* sistemidir. Ancak bu yapı da yasaların veya ekonomik kuralların ürünü olmayıp, Japon kültür mirasıdır. Japonların ekonomiye kültürel yaklaşımlarının bir diğer örneği de, en üstün performansa sahip olmak uğruna iyinin en iyisi olmak için mücadele etmek anlamına gelen "dontotsu" felsefesidir. Bilgiyi "almak" ya da "satmak" tan ziyade, paylaşma kültürü hâkimdir. Bilgi alış verişi ortaklar arasında güven tescil eden bir hizmet olarak addedilmektedir. Keza Japon iş dünyası da gerek Japonya'daki gerek ülke dışındaki danışman şirketlerden açık olan ekonomik istihbaratı para karşılığı satın almada isteksizdirler. Bu kültür İstihbarat Araştırma Ofisi NAICHO (devlet başkanlık ofisine dünya çapında haftalık raporlar göndermekle yükümlü), MITI, JETRO ve ülke dışında faaliyet gösteren büyük Japon şirketlerine de nüfuz etmiştir.

Günümüzde Japon ekonomik istihbarat sistemi devlet, büyük endüstriyel gruplar, bankalar, dış ticaret şirketleri (sogo shosha), aracı kurumlar ve üniversiteler gibi çok çeşitli kanallar

[9] Clerc, a.g.e., s.310

* Keiretsu Japoncada düzen veya sistem anlamına gelmektedir. Keiretsu aynı endüstri grubunda birbirine bağlı şirketlerden oluşan bir ağa (network) sahiptir. Keiretsular mali (yatay), satış-dağıtım ve üretim (dikey) olmak üzere üç gruba ayrılmaktadırlar. Temel amaç merkezdeki bankanın şirketler için sürekli sermaye sağlaması, acil durumlarda iflası önleyecek fon aktarımı yapması ve tüm keiretsu şirketlerin kendi kendilerine yeterlilik sağlayarak hızlıca büyümesidir. Ayrıntılı bilgi için http://www.kpmgvergi.com/Blog/Pages/FullBlog.aspx?article=79 ziyaret ediniz.

*JETRO -Japanese External Trade Organization: Japon Dış Ticaret Örgütüdür. Daha fazla bilgi için http://www.jetro.go.jp/ ziyaret ediniz. MITI -Ministry of International Trade and Industry: Uluslararası Ticaret ve Sanayi Bakanlığıdır. Kurulduğu 1950 yıllarından itibaren önde gelen sanayi kuruluşlarına teknolojik istihbarat sağlamak, görevleri arasında sayılmaktadır. 2001 yılında yapılan reform ile METI, Ministry of Economy, Trade and Industry – Ekonomi Ticaret ve Sanayi Bakanlığı ismini almıştır. http://www.meti.go.jp/english/aboutmeti/data/ahistory2009.html

arasında bilgi alış verişine dayanmaktadır. Tüm bu taraflar milli stratejiler konusunda değerlendirmelerde bulunurlar. Bununla birlikte uluslararası şirketlerle iş birliği içinde olan büyük Japon şirketleri, kendi ekonomik istihbarat ağlarını da kurmaktadırlar.

İngiltere Ekonomik İstihbarat Sistemi

İngiltere EİS'i, ekonomik güvenlik hedeflerini ve vatandaşların refahını korumak ve sürdürülebilir kılmak üzere tasarlanmıştır. EİS'i devlet kontrol eder. Gizli İstihbarat Servisi (Secret Intelligence Service – SIS) karşı istihbarat departmanı olan MI-5 ve istihbarat departmanı MI-6'dan oluşmaktadır. Gizli istihbarat servisinin ana hedefi ekonomik istihbarattır. MI-6 aktif olarak ekonomik ve teknolojik bilgileri toplamaya başladıktan sonra 1984'te Finans Bakanı P.Midlton, ticari ve ekonomik bilgi toplayabilmesi için MI-6'ya bütçe ayırmayı başarmıştır. Finans Bakan yardımcısı MI-6'nın finansal ve ticari bilgi toplama faaliyetlerini kontrol ederken, Dış Ekonomik İstihbarat Komitesi istihbarat teşkilatının tüm ekonomik istihbarat faaliyetlerini kontrol etmektedir. [10]

Türkiye'nin İstihbarat Teşkilatı

Türkiye'deki istihbarat yapısında sivil alanda hem içe dönük hem de dışa dönük istihbarat görevi MIT – Milli istihbarat Teşkilatı vasıtasıyla tek bir organizasyon altında sürdürülmektedir. Türkiye'deki uygulamada Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından devlet çapında oluşturulan milli güvenlik istihbaratının Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genel Kurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli görülen kuruluşlara iletilmesi yasal hükme bağlanmıştır. Bu alanda 1983 yılında çıkarılmış 2937 sayılı "**Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu**" isimli yasa mevcuttur.[11] Ancak çalışmada örnekleri verilmiş ülkelerdeki gibi ekonomik istihbarat görevi verilmiş herhangi bir kurum bulunmadığı gibi, mevcut istihbarat kurumlarında da bu gibi görev tanımları bulunmamaktadır. Oysaki önceleri işletmeler arasında yaşanan rekabet, uluslararası ticaretin artması ve serbestleşmesiyle dünya çapında ülkeler arasında da büyük rekabete yol açmış, istihbarat faaliyetleri birçok ülkede ekonomik güvenlik ve milli güvenlik seviyesinde ele alınmıştır. Bu faaliyetleri bazı ülkelerin Savunma Bakanlığı bünyesinde, bazı ülkelerin

[10] Levytskyi, a.g.e., s.62

[11] T.C. Milli İstihbarat Teşkilatı 6189 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu (Çevrimiçi) https://www.mit.gov.tr/2937.pdf (Erişim Tarihi 31.01.2015)

Ekonomi ve Finans Bakanlıkları bünyesinde kurdukları konseyler veya komitelerce yürüttüğü görülmüştür. Sonuç ve değerlendirmeler bölümünde örnek ülkelerin mevcut sistemleri ışığında Türkiye ekonomik istihbarat sisteminin kurulabilmesi için öneriler sunulmuştur.

Sonuç ve Değerlendirmeler

Çalışmanın sonucunda ekonomik istihbaratın temel özelliklerine bakıldığında ekonomik değere sahip istihbarat toplama faaliyetinin devlet veya özel sektör tarafından yapılabildiği, legal veya illegal yollar kullanılabildiği görülmektedir. Farklı sosyoekonomik, politik, yasal ve kültürel çerçeveler bahsedilen ekonomik istihbarat faaliyetlerini şekillendirmekle birlikte devlet teşkilatı da ekonomik istihbaratın şekillenmesinde önemli etkiye sahiptir. Hem savunmacı hem de saldırgan bir tutuma sahip olunabilmektedir. Politik veya ekonomik hedefler veya yasalar değiştiğinde, yapılan istihbarat faaliyetindeki öncelikler de değişebilmektedir.

- Çalışmada örnek gösterilen ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de öncelikle Başbakan veya Cumhurbaşkanlığı'na bağlı bir komisyon kurulması ilk adım olarak görülmektedir. Türkiye'nin mevcut ekonomik aktörlerinin de yer alacağı bu komisyonda ülkenin ekonomik yapısı, rekabet gücü, ekonomik gücü, ekonomik güvenliği temelinde bir ekonomik istihbarat modeli kurgulanmalıdır. Komisyon sonuç raporunun kamuoyu ile de paylaşılması ve böylece toplantıları gerçekleştirecek olan tüm aktörlerin temsil ettiği ilgili kesimlerde farkındalık yaratılması ve eylem planlarının oluşturulması gerekli görülmektedir.

- Bu süreçte organizasyonel, fonksiyonel yapı ve veri ve bilgi paylaşım mekanizması oluşturulmalıdır.

- Akademik çevrelerle iletişim kurulması ve yapılacak istişareler sonucunda dünyada birçok üniversitede oluğu gibi Türkiye'de de ekonomik istihbarat alanında eğitim programlarının açılması gerekli görülmektedir.

- Türkiye'nin milli gelirini ve refahını artıracağı düşünülen stratejik sektörler belirlenmeli, milli bir ekonomik istihbarat modeli kurgulanmalıdır. Bu sayede reel sektörün küresel ekonomide rekabet edebilirliğinin artması, cari açığın makul

seviyelere gerilemesi ve diğer makroekonomik görünümün yabancı yatırımcı için de güvenilir seviyelere çıkması beklenmektedir.

Türkiye'nin gelişmiş ülkeler ve yükselen piyasa ekonomileri arasında rekabet gücünü artıracak, iç dinamiklerini etkin kılacak, reel ekonomiyi destekleyerek refah seviyesini artıracak ekonomik reformlardan birinin de ekonomik istihbarat alanında yapılması ve öncelikli tercihler arasında yer alması beklenmektedir.

Kaynakça

BRICIU, Sorin. VRINCIANU. Marinela. ve MIHAI. Florin. "Towards a New Approach of the Economic Intelligence Process: Basic Concepts. Analysis Methods and Informational Tools". **The Bucharest Academy of Economic Studies**. s.21-34

CLERC, Phillippe. "Economic Intelligence". Chapter 22. France (Çevrimiçi) http://www.unesco.org/webworld/wirerpt/wirenglish/chap22.pdf (Erişim Tarihi: 26.09.2014)

GİRGİN, Kemal. **Uluslararası İlişkiler Modern İstihbarat Ve Türkiye**. İstanbul: Okumuş Adam Yayınevi. 2003

LEVYTSKI, Valentyn. "Economic Intelligence of the Modern State". (Monterey California. Naval Postgraduate School, Yayınlanmamış Doktora Tezi). California. 2001

POTTER, Evan H. **Economic Intelligence and National Security**. Carleton University Press. Political Science. 1998

T.C. Milli İstihbarat Teşkilatı 6189 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu (Çevrimiçi) https://www.mit.gov.tr/2937.pdf (Erişim Tarihi 31.01.2015)